

## СІЛЬСЬКЕ ПАРАФІЯЛЬНЕ ДУХОВЕНСТВО УМАНЩИНИ СЕРЕД ДУХОВНОЇ ЕЛІТИ УКРАЇНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

*На основі архівних джерел персоніфіковано найбільші священицькі родини Уманщини, які входили до золотого фонду духовної еліти українства, які своєю подвижницькою проповідницькою та освітянською діяльністю сприяли духовному удосконаленню суспільства.*

*Ключові слова: парафіяльне духовенство, Уманщина, духовна еліта, протоірей, благочинний.*

У багатовіковій історії України значне місце посідає історія Православної Церкви. І якщо першу можна вважати вивченою, то церковна історія все ще залишається незораним полем. А між тим, саме Православна Церква була тією суспільною інституцією, яка найбільше впливала на духовне життя суспільства, на формування суспільної думки, на світогляд українства. Тому в період ломки усталених суспільних стереотипів, в період кризи духовно-моральної сфери актуальним є вивчення церковно-політичної активності православного духовенства, яке було духовною елітою народу. В цілому історію Православної Церкви не можна вважати не вивченою, однак чимало її аспектів по-сьогодні залишається малодослідженими. Одним із таких є церковно-краєзнавчий, і зокрема, церковна біографістика на регіональному рівні.

Характеризуючи історіографію означеної проблеми, варто зазначити, що повного життєпису священицьких родин Молчановських, Павловичів та Гов'ядовських ще не створено. Окремі факти життя цих родин висвітлені у праці Т.В. Кузнець [4]. «Києвские Епархиальные Ведомости» містять коротку інформацію про протоірея П. Молчановського, його нагородження та святкування 50-річчя священнослужіння [1], [2]. Використовуючи ці публікації та залучивши нові джерела інформації, спробуємо створити узагальнений портрет трьох священицьких родин Уманщини, які відігравали помітну роль в національно-культурному та суспільно-політичному житті населення Уманщини ХІХ – початку ХХ століття.

Метою даної розвідки є персоніфікація найбільших священицьких родин Уманщини, члени яких сумлінною священицькою службою, освіченістю, моральними якостями здобули авторитет та повагу у колі духовенства Київської єпархії та православного населення повіту, помітною освітньою працею, активною діяльністю досягли високого суспільного статусу і залишили по собі добру пам'ять.

На початку XIX ст. в Україні відбулося остаточне становлення основної маси духовенства. Священицькі сім'ї стали міцними та, часто, багатодітними. Своїх синів та зятів священики намагалися улаштувати при церкві, саджаючи їх на церковний ґрунт [3,с.136]. Таким чином, формуються свого роду священицькі династії. З таких родовитих священиків була родина Молчановських, яка мала родинні стосунки із не менш відомими священицькими родинами Уманщини XIX – поч. XX ст. – Повловичами та Гов'ядовськими.

Одним із яскравих представників родини Молчановських був Порфирій Никифорович, який народився у 1836 році. Відомостей про його місце народження бракує. Про батька Порфирія, Никифора Молчановського, маємо мало відомостей. Сповідчі розписи свідчать, що народився він у 1803 р. Служив дияконом при церкві Різдва-Богородицькій с.Помийник (тепер – Вікторівка) Уманського повіту. В семінарії не навчався. Вирізнявся гарною поведінкою.

У цих же розписах зустрічаємо запис про заштатного паламаря цієї ж церкви Василя Молчановського, який, можна припустити, був братом Никифора. Василь був старшим за Никифора на 5 років [9,арк.66].

Отже, Порфирій Молчановський у 1857 році, по закінченню курсу навчання в Київській духовній семінарії вступив до єпархіального відомства з атестатом другого розряду. І через два роки, 20 вересня 1859 року, Порфирія було рукопокладено священиком до церкви Троїцької села Павлівка Липовецького повіту. Священик сумлінно виконував свої обов'язки, за що у 1863 року отримав подяку.

Через два роки, 15 січня 1865 року, Молчановському було винесено «признательное благословение Боже за усердие к народному образованию». Порфирий Никифорович піклувався про розвиток приходського храму, про що свідчить нагорода – набедреник, отриманий 2 січня 1867 року.

У 1870 року посів посаду депутата 3-го благочинницького округу Липовецького повіту. Шістнадцять років священник служив у повіті, а 3 липня 1875 року о. Порфирія за власним бажанням було переведено до приходу церкви Різдово-Богородицької села Полянецьке Уманського повіту.

Інші джерела свідчать, що з 30-го липня 1875 року настоятелем Різдово-Богородицької церкви с. Полянецького був Григорій Никифорович Молчановський, брат Порфирія, який до цього часу служив в с. Павлівці Липовецького повіту. Та коли невдовзі його перевели до Таращанського повіту, священницьке місце в Полянецькому приході зайняв Порфирий [1,с.116-117].

1877 року депутатами Уманського училищного округу священника Никифора Молчановського було обрано на посаду члена Правління Уманського духовного училища, яку затвердив приосвящений Філарет, єпископ Уманський [7,арк.50-51].

15 квітня 1878 року Св. Синод за заслуги по духовному відомству нагородив о. Порфирія скуфією [1,с.116-117].

Через два роки депутати Уманського училищного округу вдруге обрали на трьохрічне виконання обов'язків члена Правління при Уманському духовному училищі П.М. Молчановського. У 1883 році у відповідності з вибором духовенства 1-го округу Уманського благочиння о. Порфирія затверджують на посаді члена благочинницької ради. Це затверджує Київська духовна консисторія спеціальним указом № 12626. Того ж року депутати Уманського училищного округу Порфирія Молчановського втретє обирають на трьохрічне виконання посади члена Правління при Уманському духовному училищі, що затвердив приосвящений Віталій, єпископ Чигиринський.

1886 року Св. Синод нагородив священника наступною нагородою – камилавкою. І того ж року у четвертий раз о. Порфирія було обрано на

трьохрічне виконання обов'язків члена Правління при Уманському духовному училищі, яку затвердив приосвящений Сільвестр, єпископ Київський.

Окружним духовенством 1-го округу Уманського благочиння 1889 року Порфирія Молчановського затвержено членом місцевого Будівельного комітету. А 20 жовтня того року за резолюцією Високоприосвященого Платона, Митрополита Київського о. Порфирія затверджено на посаді місіонера 1-го Уманського благочиння.

16 січня 1895 року «определением» Київської Єпархіальної училищної ради за № 86 священику виголошена подяка за «особенную ревность в заведении церковноприходской школы с. Полянецке». 23 березня (12 квітня) того ж року за визначенням Св. Синода № 915 о. Порфирій нагороджений високою нагородою – наперсним Хрестом, а 1898 р. – книгою «Біблія» от Св. Синода, яка видавалася за «усердие и ревность в деле благоустройства церковноприходской школы с. Полянецком» [7,арк.50-51].

До 6 травня (дня народження імператора) 1901 року Порфирій Молчановський був нагороджений Орденом Св. Анни 3-го ступення. Прослуживши ще п'ять років, до тієї ж дати, 6 травня 1906 році священик був піднесений до гідності протоірея. І тоді ж в 1906 році його призначили духовником 1-го округу [4,с.361].

20 вересня 1909 року Порфирій Молчановський відзначив свого 50-річчя священнослужіння. В той день в Різдово-Богородицькій церкві правилась урочиста служба, в якій під керівництвом ювелюра брало участь десять священнослужителів [2,с.1 141-1 146]. Більшість з них були родичами протоірея Молчановського, який був патріархом чималої священицької родини. У 1910 році о. Порофирію виповнилось 73 роки, він мав священицький стаж 51 рік, був одружений і мав дітей вже самостійних. Поважний вік дався взнаки і протоірею П. Молчановський подав прохання про звільнення з посади, яке було задоволене 3 грудня 1910 року. На його місце був переведений із с. Нестерівки син Андрій [4,с.361].

Дружина о. Порфирія Надія Симонівна (1842 р.н.) була священницькою донькою, на жаль, прізвище нам з'ясувати не вдалося. Разом із чоловіком вони мали двох доньок та двох синів. Доньки Марія та Дар'я були заміжні за священниками: Марія – Василем Шпановським із с. Гунчі Гайсинського повіту Подільської єпархії, а Дар'я – Михайлом Гов'ядовським священником – с. Заячківки Уманського повіту, який також походив з великої священницької родини.

Сини Микола та Андрій наслідували батькову справу.

Андрій Молчановський (1865 р.н.), 19 серпня 1887 року закінчив Київську духовну семінарію з атестатом 2-го розряду. Того ж року він був призначений на посаду вчителя церковнопарафіяльної школи с.Полянецьке Уманського повіту, де пропрацював три роки до 19 липня 1890 р. А 19 липня його перевели на священництво у нештатну парафію с. Собківка того ж повіту до Свято-Параскевської церкви. Майже через два місяці 18 вересня 1890 р. Андрій був рукопокладений священником цієї ж церкви. А 19 жовтня 1907 р. о. Андрій був переведений до приходу церкви с. Нестерівки на парафію тестя Прокопія Павловича. Недовго служив Андрій Порфиріофич в Нестерівці, вже через три роки він посів місце свого батька в Полянецькому.

Свої священницькі обов'язки виконував о. Андрій сумлінно, чим заслуговував не тільки на повагу парафіян, а й авторитет серед окружного духовенства та єпархіального начальства. 30 січня 1897 року о. Андрій за «труды по первой всеобщей переписи населения 1897 г.» отримав темно-бронзову медаль. А у 1900 р. був нагороджений набедреником [7,арк.76-77].

У 1904 р. Андрія Мовчановського обрали депутатом 1-го округу. 27 січня 1906 р. священник отримав другу свою нагороду – скуфію. 1907 р. – отримав призначення духовного слідчого 1-го округу. 14 червня 1911 року о. Андрія призначили членом благочинницької ради 1-го округу. На цій посаді він зарекомендував себе з найкращого боку, за що 6 травня 1914 року імператор нагородив його камилавкою.

Дружина о. Андрія Параскева Прокопівна була донькою протоірея Прокопія Павловича, настоятеля церкви с. Нестеровки, який мав не менший авторитет на Уманщині, ніж батько священника. Мали вони четверо дітей. Старшою в сім'ї була донька Леоніда, що народилася 15 січня 1896 року. Вона закінчила Київське єпархіальне жіноче училище. Син Зиновій (1897 р.н.) у 1913 році навчався в Уманському духовному училищі. А дві молодші доньки – Анна та Галина – навчалися в Уманській гімназії [4,с.362].

Другий син Порфирія Молчановського – Микола (1862 р.н.) 29 червня 1883 року закінчив Київську духовну семінарію з атестатом 2-го розряду. 14 лютого 1884 року Миколу було призначено на посаду псаломника церкви Свято-Троїцької в с. Юшковець Липовецького повіту. А через два роки 10 березня 1886 р. його рукопокладено священником Св.-Михайлівської церкви с. Берестівець Уманського повіту.

У вересні 1896 року священник був обраний духовенством округу та єпархіальним керівництвом, а 2 жовтня затверджений на посаді члена Будівельного комітету по будівництву причтових будівель в 4-ому окрузі Уманського повіту. 11 жовтня того ж року з'їздом депутатів Уманського округу обраний та затверджений на посаді члена ревізійного комітету при Уманському духовному училищі [7,арк.400-401].

6 травня 1903 р. о. Микола отримав свою першу нагороду – скуфію. В 1906 р. до його обов'язків додалися ще обов'язки адміністративні – о. Микола був призначений помічником благочинного 7 округу. 6 травня 1908 року Молчановський отримав чергову нагороду – камилавку. А рівно через сім років, 6 травня 1915 р., за службу по єпархіальному відомству Св. Синод нагородив священника наперсним Хрестом. Всі ці нагороди священника свідчать про сумлінне виконання своїх обов'язків.

Священник Микола Молчановський мав велику сім'ю, разом з дружиною Антоніною Яківною мали 8-ох дітей (Варвара, Зінаїда, Петро, Феодосій, Микола, Олександра і Порфирій), п'ятеро з яких навчалися в духовних навчальних закладах за батьківський кошт. Дружина його закінчила курси в

Києво-Подільській гімназії. Мав священник обійстя з великим будинком, яке знаходилось у великому парку, що раніше належав Потоцьким [4,с.161). Один із синів Миколи Молчановського – Теодосій – був відомим в українській культурі 20-30 років ХХ століття. Народився він 9 травня 1899 року. Навчався в Уманському духовному училищі, а також – у Київській та Одеській семінаріях (1913-1918 рр.). Проте духовного сану Теодосій не прийняв, а присвятив себе громадській та просвітницькій діяльності [7].

Щодо брата о. Порфирія – Григорія Молчановського, то відомості маємо доволі скупі. Відомо що він також наслідував справу свого батька – свою службу він проходив в с. Подобна (нині – Подібна) в церкві Михайлівській. Також відомо, що він був молодшим за Порфирія на 4 роки. Мав дружину Аплетилію (ім'я нерозбірливе – авт. О.С.), молодшу за себе на 6 років, та п'ятеро дітей (Григорій, Ієрон (можливо не точно – О.С.), Матрона, Марина та Софія) [11,арк.790].

Як вже зазначалося вище, донька Порфирія Молчановського Дар'я була дружиною священника Михайла Гов'ядовського, який також походив з чималої священницької родини.

Хотілось би детальніше зупинитися на родині Гов'ядовських. Отже, Михайло Зіновійович Гов'ядовський (1868 р.н.) продовжив батькову справу. У 1891 році Михайло закінчив Київську духовну семінарію. Того ж року його було призначено вчителем церковнопарафіяльної школи с. Дмитрівського (Старі Дмитрушки і Нові Дмитрушки у 1842 році були об'єднані в с. Дмитрівське, а з 1917 р. – Дмитрушки) Уманського повіту. А у 1893 (можливо не точно – О.С.) році згідно власного «прошення» Михайло був переведений на вчительське місце до церковнопарафіяльної школи с. Полянецького Уманського повіту, де вчителював до 1 грудня 1894 р. Резолюцією від 27 листопада того ж року його призначено на священницьке місце до Св.-Димитрієвської церкви с. Джуринець Липовецького повіту. А вже 6 грудня 1894 р. Михайло Гов'ядовський був рукопокладений священником до

тієї ж церкви. Після п'ятирічної служби там о. Михайла у травні 1899 р. переведено на священницьке місце до Заячківки Уманського повіту [7,арк.32-33].

Першу свою нагороду – набедреник священник отримав 21 січня 1904 року як настоятель парафії Троїцької церкви. В тому ж році йому доручили виконання і церковно-адміністративних обов'язків: 19 лютого його призначили членом Будівельного комітету 2-го благочинницького округу [4,с.221].

16 листопада 1907 р. Михайло Зіновійович був переведений до парафії с. Собківки Уманського повіту, на місце Андрія Молчановського, брата дружини. Зарекомендувавши себе з найкращого боку, священник отримує посаду члена Будівельного комітету 1-го округу.

Нам відомо, що разом із Дар'єю Михайло мав четверо дітей (Глафіра, Микола, Олександра, ? (ім'я нерозбірливе – О.С.), троє з яких навчалися у духовних закладах. Нерухомості вони не мали [7,арк.32-33].

14 вересня 1812 р. о. Михайла було нагороджено скуфією. 26 вересня того ж року священника було переведено до церкви Різво-Богородицької с. Коржової. У квітні 1917 року Михайло отримав наступну нагороду – камилавку. Коли о. Михайлові було 49 років, його звільнили зі священницького місця – це було 18 вересня 1917 р.

Михайлів брат Афанасій (1861 р.н.) також продовжив родинні традиції. У 1884 році він закінчив Київську духовну семінарію з атестатом 2-го розряду. Першу свою посаду він отримав того ж року 11 вересня – вчителя в народному училищі с. Жидовської Греблі Таращанського повіту.

Наступного року 15 вересня Афанасій отримав посаду вчителя церковнопарафіяльної школи с. Ступичної Звенигородського повіту. А вже 1 березня 1887 року був рукопокладений священником с. Ярославки того ж повіту. Але прослуживши майже рік, 4 травня 1888 р., «по прошенню» переведений до Ів.-Богословської церкви с. Шарин Уманського повіту. 31 січня 1895 р. знову ж «по прошенню» священник переведений до Ів.-Богословської церкви с. Черповоди того ж повіту. У 1898 році Афанасій отримав першу свою нагороду – набедреник.



Дружина його Євгенія Іванівна, священицька донька, на 5 років молодша за нього, закінчила курси наук у Київському єпархіальному духовному училищі. Разом із чоловіком вони виховували трьох дітей: старшою була Зінаїда, наступним – Антоній, який вчителював у Коржовій Слободці та найменший син Валентин, який навчався в Уманській чоловічій гімназії [7,арк.100-101].

Архівні джерела містять інформацію ще про одного представника родини Гов'ядовських – Феодосія Гов'ядовського (1863 р.н.). Феодосій закінчив Київську духовну семінарію у 1887 р. з атестатом 2-го розряду. 1888 р. посідав посаду вчителя церковнопарафіяльної школи в селі (? – назва нерозбірлива) Черкаського повіту. Того ж року 26 жовтня його призначено псаломником церкви с. Кожухівки Уманського повіту. Через два роки, 27 квітня 1890 р., Феодосій був висвячений у сан священика Св.-Михайлівської церкви м. Лисянка Звенигородського повіту. Прослуживши там три роки, 15 березня 1893 р., «по прошенню» священик переведений до Св.-Покровської церкви в с. Вільшанку Уманського повіту.

В пам'ять незабутнього царя-миротворця Феодосій отримав срібну медаль, яку носив на грудях на стрічці Св. Олександра Невського. У 1900 р. о. Феодосій отримав нагороду – набедреник, за участь у народному переписі 1897 р. [7,арк.182-183]. До своїх обов'язків священик відносився з відповідальністю, за що 12 листопада 1903 року отримав подяку з видачею посвідчення встановленого зразка.

Його дружина Клавдія була донькою священика Василя Дзбановського, який також походив з чималої священицької родини. Разом вони виховували трьох дітей (Лев, Ніна, Володимир). Нерухомості не мали.

Родинні зв'язки з Молчановськими, як вже вище згадано, мав також авторитетний священник Уманщини настоятель церкви с. Нестерівки Прокопій Михайлович Павлович. Донька о. Прокопія Параскева була дружиною священика Андрія Молчановського.

Сам Прокопій Павлович був священницьким сином. Народився він 8 липня 1833 року в селі Мошурів Уманського повіту. Про батька Прокопія відомостей маємо не багато, лише те, що Михайло Павлович із 1852 до 9 лютого 1855 рр. служив священником при церкві с. Талалаївки Уманського повіту [13,арк.9] .

Прокопій навчався у Київській духовній семінарії. У 1853 році закінчив курс зі ступенем «студент». Такий атестат міг отримати не кожен випускник, а лише найкращі [5,с.30]. Тож отриманий документ свідчить про високі результати навчання та авторитет випускника.

31 травня 1854 р. за резолюцією єпископа Чигирнського Аполлінарія, Прокопій рукопокладений священником до церкви Св.-Димитріївської с. Нестерівки. В період служби священником в селі була збудована нова церква, до неї куплені два нових дзвони та багато церковного начиння. Також відремонтовано приписну до церкви каплицю [12,арк.8].

Прокопій Павлович з 1864 по 1867 рр. виконував обов'язки псаломника, благочинного, пізніше посідав посади спостерігача шкіл в окрузі та бібліотекаря. А із серпня 1866 року по 1867 до його посад додалась ще одна посада – спостерігача шкіл в селах воєнного поселення. 26 вересня 1870 священника затверджено на посаді благочинного, яку посідав до 17 січня 1892 року.

Свою першу нагороду – набедренник о. Прокопій отримав 17 травня 1859 року при служінні в Уманському Соборі за «усердную службу и отличное поведение», що засвідчило керівництво військового поселення. Наступною нагородою священника була оксамитова фіолетова скуфія, яку отримав 11 квітня 1870 р. Своєю наполегливою працею священник удостоївся 30 січня 1873 року «Архипастырского благословения за труды по народному образованию» [7,арк.531-533].

26 березня 1877 року Прокопій Павлович отримав чергову нагороду – оксатинову фіолетову камилавку. За 12-літню службу на посаді Благочинного 15 (30) березня 1884 р. Св. Синод нагородив священника наперсним Хрестом 3-го ступеня. 27 травня 1898 року він отримав від Св. Синоду благословіння та

книгу «Біблія» «за ревностность в наставлении детей и благочестие». Священик мав бронзовий Хрест та медаль в пам'ять про Кримську війну 1853-1856 рр.

У листопаді 1898 р. за одноголосним вибором духовенства священика було затверджено на посаді духовника духовенства 5 округу Уманського повіту. А 22 серпня 1899 р. Св. Синодом Прокопія Михайловича Павловича зведено у сан протоірея.

Дружина померла, залишивши о. Прокопія вдівцем [7,арк.531-533].

Прокопій Михайлович мав шестеро дітей. Донька Марія (1862 р.н.). Син Григорій (1863 р.н.) продовжив традиції батька, він виконував обов'язки священика в м. Мілітополі Таврійського повіту. Леонелла (1866 р.н.) була дружиною священика с. Хмельовки Липовецького повіту Петра Радолицького. Ефросинія (1868 р.н.) була заміжня за священиком с. Шуляк Таращанського повіту Анастасієм Атаназевичем (прізвище Атаназевич часто зустрічається і в Уманському повіті, тому є підстави припустити про родинні зв'язки Анастасія із священицькими родинами Уманщини) [10,арк.237;11,арк.250;13,арк.11]. Вищезгадана донька Параскева (1870 р.н.) – була дружиною священика Андрія Молчановського. Ще одна донька о. Прокопія Ганна Головковська проживала із своїми дітьми в батька із-за причини смерті свого чоловіка, священика с. Озірної Звенигородського повіту. Із 1-го листопада 1889 р. Ганна виконувала обов'язки вчителя церковнопарафіяльної школи в Нестерівці. Син Ганни Георгій навчався у Київській духовній семінарії – продовжив родинну традицію. Донька Анастасія закінчила курси 1-го Київського духовного училища.

На відмінну від багатьох священиків, Прокопій Павлович мав особистий будинок зі всіма господарськими будівлями на вигонній землі [7,арк.531-533].

19 жовтня 1907 р., на 74 році життя, протоірея П. Павловича було звільнено за штат, а на його місце було переведено його зятя Андрія Молчановського із с. Собківки Уманського повіту [4,с.312].

Священицька родина Павловичів має глибоке коріння. Маємо відомості про священика з родини Павловичів Михайла Лукича Павловича (1842 р.н.),

священицького сина. Який у 1863 році закінчив Київську духовну семінарію з атестатом 2-го розряду. Через 3 роки 17 листопада 1866 р. його було рукопокладено священиком церкви Св.-Покровської с. Довгеньке Уманського повіту.

Першу свою нагороду священик отримав 22 листопада 1875 р. «за ревностное исполнение пастырских обязанностей» – це був набедреник. Наступною його нагородою була скуфія, яку отримав у 1886 р. А у 1897 р. 6 травня о. Михайла нагороджено камилавкою. Дружина померла. Про дітей відомостей не маємо. Михайло Лукич як і багато інших священиків того часу нерухомості не мав [7,арк.261-262].

Наступний представник родини Павловичів – Афанасій (1781 р.н.). Афанасій був сином священика. 10 липня 1829 року був висвячений у сан священика. Відомо, що о. Афанасій із 1827 року по 1835 рік служив при Св.-Богословській церкві с. Білашки Уманського повіту. Священик хоч і не навчався у семінарії, але гарно знав свою справу, вправно читав Псалтир. Своєю поведінкою і високою мораллю здобув повагу та авторитет місцевих прихожан [9,арк.25].

Афанасій Павлович із своєю дружиною Мариною, якій у 1835 році виповнився 41 рік, на той час мали п'ятеро дітей. Лука (1820 р.н.). У 7 років Лука вчив Псалтир, що свідчить про його зацікавленість до батьківської справи. Ймовірно, Лука Павлович – батько священика Михайла Павловича, про якого вище згадано. Наступні діти: Олександр (1831 р.н.), Дмитро (1832 р.н.), Маріанна (1823 р.н.) та Пульхерія (1826 р.н.) [11,арк.385].

Про ще одного представника священицької родини Павловичів священика церкви Різдва-Богородицької с. Зеленьків Уманського повіту Олександра Павловича (1778 р.н.) свідчать документи 1834 та 1835 років. Священик був вдівцем. Мав одну доньку Німфидору, якій у 1835 році виповнилось 8 років [11,арк.431;10,арк.411].

Батько Олександра Павловича був священиком, тож син продовжив сімейні традиції і наслідував батьківську справу. Олександр закінчив Київську

духовну семінарію. 24 серпня 1826 року був висвячений у сан священника. Священик володів високими моральними якостями та професійними навичками, за що заслуговував на повагу місцевого православного населення [9,арк.37].

Отже, зібраний і систематизований у даній статті біографічний матеріал уможливив персоніфікацію трьох великих священицьких родин, у яких закладалися міцні підмурівки виховання на принципах загальнолюдської моралі, які мали величезний вплив на духовне життя місцевої людності, які значною мірою визначали вектор суспільного розвитку. Переконливим є твердження про те, що неабияку роль в національно-культурному та суспільно-політичному житті населення Уманщини ХІХ – початку ХХ століття відіграло саме православне духовенство та його родини. Яскравими представниками цього періоду постають священицькі родини Молчановських (Никифор, Василь, Порфирій, Андрій, Микола), Гов'ядовських (Михайло, Афанасій, Феодосій) та Павловичів (Прокопій, Афанасій, Лука, Михайло, Олександр). Ці родини не тільки продовжували традиції з діда-прадіда, але й тісно перепліталися між собою родинними зв'язками. За свою сумлінну, добросовісну працю всі священники, без виключення, мали заслужені нагороди: набедреник, скуфію, камилавку, різні подяки. Та були і інші нагороди, які отримували поодинокі священники. Так, наприклад, Порфирій Молчановський був нагороджений Орденом Св. Анни 3-го ступеня за плідну працю у галузі народної освіти, а Андрій, його син, отримав нагороду за участь у переписі населення. Прокопій Павлович, тесть Андрія Молчановського, за матеріальну допомогу у Кримській війні 1853-1856 рр. мав медаль в пам'ять про цю війну. Варто зазначити ще те, що двоє представників цих родин, а саме Порфирій Никифорович Молчановський та Прокопій Михайлович Павлович, були піднесені до сану протоірея, останній посідав ще посаду благочинного, що свідчить про їхній високий авторитет серед духовенства Київської єпархії та місцевого населення повіту.

**Список використаних джерел**

1. «Киевские Епархиальные Ведомости» (далі – КЕВ). – 1878. – № 11. – С. 116-117.
2. КЕВ. – 1909. – № 47. – С. 1 141-1 146.
3. Крижанівський О.П., Плохій С.М. Історія церкви та релігійної думки в Україні. Навч. посібник: У 3-х книгах. Кн. 3. Кінець XVI – середина XIX століття. – К.: Либідь, 1994. – 336 с.
4. Кузнець Т.В. Православне духовенство Уманщини XIX – початку XX століття: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 607 с.
5. Опря А.В. Православне духовенство в реформаційному та національно-визвольному русі України (1900 – лютий 1917 р.). – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2008. – 192 с.
6. Павлова Віра. Мовчанівський Теодосій Миколайович, українські археологи // <http://prostir.museum/persons/ua/?id=46>
7. Центральний Державний історичний архів України у м. Києві (далі – ЦДІАК України). – Ф. 127. – Оп. 1009. – Спр. 1057. – Арк. 559.
8. ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1009. – Спр. 734. – Арк. 429.
9. ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1010. – Спр. 9. – Арк. 186.
10. ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1015. – Спр. 493. – Арк. 870.
11. ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1015. – Спр. 508. – Арк. 1845.
12. ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 1023. – Спр. 215. – Арк. 34.
13. ЦДІАК України. – Ф. 127. – Оп. 699. – Спр. 300. – Арк. 25.

***Семенчук О.О. Сельское парафиальное духовенство Уманщины среди духовной элиты Украины XIX – началу XX века***

*На основе архивных источников персонифицированы наибольшие священнические семьи Уманщины, которые входили в золотой фонд духовной элиты украинства, которые своей подвижнической проповеднической и просветительской деятельностью способствовали духовному усовершенствованию общества.*

*Ключевые слова: парафиальное духовенство, Уманщина, духовная элита, протоиерей, благочинный.*

**Semenchuk O. O. Rural parochial clergy of Uman among spiritual elite of Ukraine at XIX - beginning of XX century**

On the basis of the archived sources the biggest priest families of Uman region were personified, they were a part of a gold fund of spiritual ukrainian elite. They with there asceticism preaching and educational activity assisted the spiritual improvement of society.

Keywords: parochial clergy, Uman region, spiritual elite, archpriest, religious.